CUSSEGL GROND

La Regenza survegn pensums

La mesemna è ida a fin la sessiun d'october. Il Cussegl grond ha adossà lavur a la regenza – per exempel pertutgant il tact da mes'ura en il traffic.

CLAUDIA CADRUVI/FMR

Ina tscherta malpazienza han exprimì la mesemna plirs deputads e deputadas pertutgant il traffic public. Il tact da mes'ura è gia vegnì introducì sin tscherts tschancuns en il Grischun, ma anc betg dapertut. Cun 117 cunter 0 vuschs ha il Cussegl grond incumbensà la regenza da vegnir fin il favrer cun in concept cler e transparent che demussa fin cura ch'il tact da mes'ura vegn realisà.

Analisa da las structuras

Medemamain malpazienza è stada da sentir il mardi saira. Sco ultima tractanda è vegnida discutada ina « examinaziun da las structuras » en il departament da Carmelia Maissen. Il departament è confruntà cun gist dus « projects strategics da generaziuns » : El sto realisar la strategia da forza d'aua decidida il 2022 ed il tact da mes'ura per il traffic public. Omadus projects na progredeschan betg uschè svelt. Il Cussegl grond incumbensescha perquai la regenza dad analisar – u laschar analisar – sche las structuras dal departament èn insumma adattadas per dumagnar quests dus projects.

Elavurar ina proposta per las schurnadas

Cun 84 cunter 31 vuschs ha il parlament decidì la mesemna dad forsa auzar sias schurnadas. Dapi 20 onns munta la schurnada per in deputà u ina deputada à 300 francs per di (guarda LQ dals 19 d'october). Il secretariat dal Cussegl grond sto uss l'emprim elavurar ina proposta concreta, pir suenter vegn decidì definitiv davart in augment.

RUMANTSCHIA

Aventuras magicas per rumantsch

Il frontispizi dal nov cudesch da Viola Cadruvi. MAD

Ils 15 da november 2026, a las 10.30 ha la vernissascha dal cudesch «Il chastè magic» lieu en la Kanzbi a Turitg, sco che Chasa Editura Rumantscha infurmescha. Da la partida è l'autura da las istorgias, Viola Cadruvi, che vegn a preschentar il mund plain striegn ed aventuras dad «Il Chastè magic» e preleger istorgias ord il cudesch. L'occurrenza vegn organisada da la Chasa Editura Rumantscha e dal spazi cultural Kanzbi.

Il volum cun set istorgias è scrit da Viola Cadruvi, las illustraziuns èn d'Oleksandra Gorshevikova. (cdm/fmr)

L'occurrenza ha lieu a la Kanzleistrasse 56, Turitg.
L'entrada è a partir da las 10.15 uras.

LA CIFRA DAL DI

«123 456»

Il pled-clav che vegn duvrà il pli savens (e ch'è il pli malsegir) è tenor l'indicaziun da l'instituziun internaziunala Education First anc adina «123456». (fmr/fa)

CUSSEGL GROND

Armas, gieus olimpics e la Charnadüra

Votescha il Grischun davart ils gieus olimpics dal 2038? Co èsi pervi dals cars da viadi che parcheschan trasora en la Charnadüra? E quantas lubientschas dat il Chantun per armas semiautomaticas? En l'ura da dumondas hai dà respostas.

CLAUDIA CADRUVI/FMR

Deputadas e deputads dal Cussegl Grond han gì la pussaivladad da tschentar dumondas. FOTO SOMEDIA

Ella è ina instituziun che giauda attenziun – l'ura da dumondas sa splega adina l'ultim di d'ina sessiun dal Cussegl grond. Ma pertge è l'ura da dumondas uschè interessanta? Decisiuns na crodan gea atgnamain naginas.

La raschun: Ina deputada po tschentar ina dumonda actuala ed il cusseglier guvernativ responsabel dat immediat resposta. Autras fatschentas dal Cussegl grond percurran adina l'emprim ils mulins procedurals. Fin ch'ina intervenziun vegn tractada en il parlament, dura plirs mais ed il tema n'è lura magari betg pli actual.

La mesemna è la tragedia da l'Argovia da l'avust vegnida tematisada. Ma era ils blers cars che parcheschan trasora sper la via chantunala en la Charnadüra èn vegnids tratgs a strada en l'ura da dumondas. Ubain sch'il Grischun votescha davart ils gieus olimpics d'enviern il 2038.

Situaziuns privlusas a Charnadüra

Martin Binkert dal Center ha vulì savair, sche la Regenza relaschia in scumond da parcar sin las guntgidas en la Charnadüra sper la via chantunala tranter San Murezzan e Schlarigna. Gia pli daditg parcheschian cars da viadis gronds sin questas guntgidas. I vegnia per part a situaziuns privlusas tar manevers dals cars u sche passagiers giajan a pe per lung da la via chantunala.

«Il Chantun enconuscha da principi las situaziuns descrittas », ha respundì Carmelia Maissen sco ministra da mobilitad. L'uffizi da construcziun bassa controlleschia regularmain las guntgidas sin vias chantunalas. Las guntgidas a Charnadüra na sajan fin uss betg vegnidas taxadas sco criticas. Il Chantun saja dentant pront da relaschar in scumond da parcar sin ina da las trais guntgidas.

Las duas autras guntgidas appartegnian a la vischnanca da San Murezzan. Il Chantun veglia contactar la vischnanca per l'intimar da medemamain relaschar in scumond da parcar sin questas guntgidas.

Gieus olimpics – votaziun grischuna

E co statti cun la «legitimaziun democratica» dals gieus olimpics e paralimpics d'enviern 2038? Gliez ha Julia Müller da la PS vulì savair. Sch'il Grischun contribueschia daners a quests gieus, dovria quai bain era ina votaziun da pievel.

Ina necessitad per votar en il Grischun davart ils gieus olimpics n'existia betg, ha ditg Marcus Caduff sco minister da l'economia publica: « Il chantun Grischun na sa participescha betg al budget da l'Uniun Switzerland 2038, mabain sustegnia indirectamain las vischnancas grischunas, nua ch'ils gieus sa splegan, cun contribuziuns.» Quests daners, che possian vegnir duvrads per exempel per renovar ils indrizs da sport, na suttastettian betg al referendum facultativ, mabain stettian en la cumpetenza dal Cussegl grond.

Ni la Confederaziun ni ils chantuns ni las vischnancas s'obligheschian da surpigliar ina garanzia da deficit, ha sutlingià il cusseglier guvernativ. La finanziaziun saja chaussa da l'Uniun Switzerland 2038 che candidescha per ils gieus d'enviern en dudesch onns. Ils gieus duain sa splegar en l'entira Svizra. Las disciplinas biatlon, bob e skeleton duain vegnir manadas atras a Lai e San Murezzan.

Passa 1000 lubientschas per buis

„Quantas permissiuns per armas semiautomaticas ha dà il chantun Grischun? » Questa dumonda ha tschentà Davide Vassella da la PS. El è sa referì sin la disgrazia capitada avant intginas emnas ad Aarau: Ina dunna giuvna è vegnida mazzada e pliras persunas blessadas entras in um che ha sajettà cun pliras armas.

Dapi il november 2022 haja il Chantun dà 1101 lubientschas per armas semiautomaticas, ha ditg Peter Peyer sco minister per segirezza. Avant ch'insatgi obtegnia ina lubientscha, vegnian mintgamai examinads ils motivs ch'impedissan la lubientscha. Necessari saja per exempel in extract dal register penal e la persuna na dastgia betg esser annunziada tar la KESB. Pussaivel sajan ulteriurs scleriments sco per exempel tar la polizia locala ubain in attestat da buna conduita.

Suenter che la lubientscha saja vegnida dada, vegnian fatgas controllas sporadicas e la lubientscha per armas possia vegnir retratga, ha explitgà Peter Peyer. Dapi il 2019 sajan vegnidas confiscadas passa 100 armas perquai che lubientschas sajan vegnidas retratgas.

SUCCURS D'ENVIERN DAL GRISCHUN

Sustegnì persunas en povradad cun passa 200 000 francs

Uffants da famiglias cun problems finanzials èn per regla exclus da chaussas ch'èn evidentas per autras persunas. Il Succurs d'enviern dal Grischun vul contribuir ch'uffants possian participar, ch'els survegnian schanzas da furmaziun e ch'els possian superar lur situaziun da povradad.

RTR/FMR

Per uffants saja impurtant da pudair far part en la scola ed en il temp liber, scriva il Succurs d'enviern dal Grischun en ina communicaziun dal mardi. Ma sch'ils daners mancan, daventa mintga cumpra necessaria ina sfida. In agen satgados da scola, chalzers adattads u in velo restan savens refusads ad uffants e giuvenils da famiglias cun pauc daners.

Bunamain 5 % han dischavantatgs

Tenor infurmaziuns da l'Uffizi federal da statistica èn stads en Svizra l'onn 2024 radund 4,9 % dals uffants sut 16 onns dischavantagiadas per motivs finanzials. Era sch'ils uffants pertutgads na pon betg influenzar sezs lur situaziun, pateschan els spezialmain da la situaziun. La povradad influenzescha savens directamain lur schanzas da furmaziun e da l'avegnir.

Sustegn per famiglias en situaziuns difficilas

En l'onn da gestiun 2025/2026 ha il Succurs d'enviern dal Grischun approvà en tut 152 dumondas. Radund dus terzs pertutgavan famiglias u famiglias d'in genitur cun uffants. La fundaziun sa participescha tranter auter a tschains-chasa averts e custs accessorics, surpiglia quotas persunalas da custs da sanadad sco era custs da scolaziun e furmaziun supplementara.

Sper quai sustegna il succurs d'enviern regularmain cun regalar satgados da scola, pachets da vestgadira e letgs. Er tar ils velos datti sustegn: Tar la bursa da velos ch'è duas giadas l'onn a Cuira sco er tar vendiders da velos regiunals èn vegnids duvrads 181 bons, principalmain per velos d'uffants.

Passa 204 000 francs da prestaziuns

En tut èn vegnidas furnidas l'onn da gestiun prestaziuns materialas e sustegns finanzials en valita da bunamain 204 700 francs. Da quai èn radund 184 700 francs donaziuns. Durant il temp d'advent ha il succurs d'enviern supplementarmain surprais 582 persunas cun ina pitschna summa u in bon.